

TARİHİ BİLDİRGE

Buraya Alevilik tarihi açısından önemli bir özelliği olan bir belgeyi olduğu gibi alıyorum. Bu belge Alevilerin isteklerini ve görüşlerini yansıtan bir bildirge'dir. Bu çalışma **Hamburg Alevi Derneği** ile tarafımızdan ortaklaşa hazırlandı. 1989 Mart ayında Alevi toplumunun isteklerini ve aydınların işaretlerini dikkate alarak yazdığımız bu metin, Alevi-Sünni, ateist her görüşten yazar, sanatçı, bilimadamı yüzlerce insana gönderildi. Alınan fikirler doğrultusunda yeniden, yeniden yazıldı. En az 10 kez değiştirildi, eklemeler, çıkarmalar yapıldı.

Bu bildirgeyi Türkiye'de sanatçı gazeteci ve yazar olarak önemli adlar sevinçle karşıladılar, gururla imzaladılar. Alevi dedesinden ateist aydınına kadar çok değişik katmanlardan insanlar Alevilik olgusu çevresinde birleşebildi. Birçok bilimadamı ve gazeteci de desteklediklerini, ama iş gereği imzalamayacaklarını, gönüllerinin bizimle birlikte olduğunu söylediler. Alevilerin isteklerini, haklarını açık açık yansıtması bakımından tarihi bir özelliği olan bu bildirgeyi olduğu gibi aktarıyoruz.^(*)

ALEVİLİK BİLDİRGESİ

Bu bildirge, İslamiyet'in Türkiye'de yaşayan bir kolu olan Aleviliğin, sorunlarını duyurmayı ve Alevilerin bazı isteklerini kamuoyuna yansıtmayı amaçlıyor.

Aleviler; başka inançlara, "doğru, güzel, kutsal" gözüyle bakarlar. Kendi inanç ve kültürleri için de aynı olumlu duygu ve yaklaşımı beklerler... Alevi öğretisinin tanınması, Türkiye için barış ve zenginlik kaynağı olacaktır...

Gerçekler

Türkiye'de 20 milyon Alevi yaşıyor.

60 milyona ulaşan Türkiye nüfusunun yaklaşık 20 milyonunu, Aleviler oluşturuyor.

Alevilik de, Sünnilik gibi İslam inancının bir koludur. Sünnilik kadar eskidir. Türkiye'de dinsel, siyasal, kültürel, sosyal yönleriyle Alevilik, halkın bir bölümünün yaşama biçimi olarak halen varlığını sürdürmektedir.

Sünni halkımızın Alevilik hakkındaki bilgisi yetersizdir.

Ülkemizdeki çoğunluğu oluşturan Sünni Müslümanlar, Alevilik hakkında hemen hemen hiçbir şey bilmiyor. Bu kesimin Alevilik hakkındaki görüşleri, tamamen olumsuz önyargılardan, söylentilerden doğan yakıştırmalardan oluşuyor.

Geçmişte şeriatçı Osmanlı devleti zamanında Alevilere karşı yaratılan iftiralar, bugün de bazı insanlar tarafından gerçek gibi kabul ediliyor. Osmanlı zihniyetini bu çağda yaşatmaya kimsenin hakkı yoktur...

Diyanet İşleri, İslam'ın sadece Sünni kolunu temsil ediyor.

Türkiye'de çoğunluğu oluşturan Sünni İslam, Türkiye Cumhuriyeti'nde Diyanet İşleri Başkanlığı aracılığıyla resmen temsil ediliyor. Devlet okullarından din ve ahlak eğitimi ile; camilerde imamlar vasıtasıyla Sünni İslam yaşıyor ve yaşatılıyor.

Alevi varlığı yok sayılıyor

Buna karşın 20 milyonluk Alevi kitlesi resmen yok sayılıyor, görmezlikten geliniyor.

Devlet yetkilileri, yaptıkları açıklamalarda, Türkiye'nin tümünü "Sünni" göstermeye çalışıyorlar. Halbuki Türkiye nüfusunun yaklaşık 3'te 1'i Alevidir...

Alevilere karşı olanlara birtakım yarı aydınlar da, "Alevilik öldü!" diyerek Osmanlıcı tavrından yana çıkıyor. Alevi geçinen bazı okumuşlar da kraldan daha fazla kralcı kesilerek bu görüşlere destek veriyor.

Kimileri de, Alevi kültürünün canlandırılmasını "gericilik" olarak görüyor. Bunlar, Aleviliği yok sayma tavrıdır. Unutulmamalı ki, Alevilik yok olursa, meydan Osmanlı kafalılara kalacaktır...

İnanç ve anlatım özgürlüğü bir insanlık hakkıdır.

İnsan Hakları Bildirgesi'nin 9. maddesi ve Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasası'nın 24. Maddesi, herkese "Vicdan, dini inanç ve kanaat özgürlüğü" garantisi veriyor. Ülkemizde, cumhuriyetin kurulması ile birlikte Alevilere yönelik resmi devlet baskısı sona ermişse de eskiden gelen sosyal, psikolojik ve siyasal baskı varlığını sürdürmektedir. Aleviler, bu baskılar yüzünden "vicdan, dini inanç ve kanaat" özgürlüğünü kullanamıyorlar. Aleviler, halen Alevliklerini gizlemek zorunda kalıyorlar.

Aleviler, Atatürk devrimlerini hep destekledirler.

Cumhuriyeti yaratan temel güçlerden birisi de Alevi kitledir. Aleviler, her zaman Atatürk devrimlerinin, laik güçlerin yanında olmuşlardır. Fakat, sıkıntıları Cumhuriyet döneminde de bitmemiştir.

Türkiye'de Hıristiyanların, Yahudilerin, Süryanilerin bile kendilerine ait ibadethaneleri olduğu halde, Aleviler bundan yoksun bırakılmıştır. Bugün, Alevi kültürünü yaşatacak hiçbir kurum bulunmamaktadır.

İstekler

Aleviler üzerinde baskı olduğu kabul edilmelidir.

Bugün Türkiye'deki 20 milyonluk Alevi kitle üzerinde, Osmanlı Devleti zamanından gelen ve halen sosyal, kültürel ve psikolojik ağırlıklı olarak süren ağır bir baskı vardır. Bu baskının adını, açık yüreklilikle koymanın zamanı gelmiştir.

Aleviler, çekinmeden "Ben, Aleviyim" diyebilmelidir.

Alevi kitle bugün bile Alevi olmaktan korku duymaktadır.

Buna gerek yoktur.

Bu kesimden insanlar, gerektiğinde, açıkça “Aleviyim” diyebilmelidirler. Bu, onların doğal insanlık haklarından birisidir. Politik veya maddi kaygılarla Aleviliğini gizleyenleri, bu tavırlarını bırakmaya, kültürlerine sahip çıkmaya çağırıyoruz.

Her insanın kendi kimliğini açıkça söyleyebilmesi, insanlık hakkıdır. Bu kimliğin “mezhepçilik” veya “Şovenistlik” ile damgalanması, temel insanlık hakkına saygı duymamaktır.

Sünni aileler, Alevilik hakkındaki düşüncelerini değiştirmelidir.

Türkiye'nin gerçek bir huzur toplumu olabilmesi için, Sünni ve Alevi kitlenin, birbirleri hakkında iyi düşünceler beslemesi gerekir. Aleviler hakkında görmediği şeyleri söyleyerek iftira etme olayına, Sünni aileler izin vermemelidir. Kafalara yerleşmiş olan olumsuz düşünceler atılmalıdır. Her inanç, her kültür; diğerlerine saygı duyarak ayrı ayrı yaşamalı, yaşatılmalıdır. Avrupa'daki Protestan ve Katolik mezhebinden aileler, bugün, yan yana, dostça, gül gibi yaşayıp gidiyorlar. Türkiye için de aynı samimi birliktelik mümkündür.

Aydınlar, Alevi varlığını, insan hakları bağlamında savunmalıdırlar.

Her ülkede olduğu gibi ülkemizde de, insan haklarını savunmak ve korumak, devletten önce aydınlara düşmektedir. Aydınlar, kendi sorunlarının dışındaki toplumsal sorunlarla ilgilenen toplumun seçkin elemanlarıdır. Bu nedenle, onlar, Alevi varlığına dikkati çekmek ve Alevilere yapılan baskılara karşı tavır almak zorundadırlar. Bugün ülkemizde insan hakları sorunları ve demokratik sorunlar bulunduğu gerçektir. Bunların en önemlilerinden birisi de Alevilerin durumudur.

Alevilerin sorunlarını duyurmada önderlik, aydınlara, demokrasiyi isteyen politikacılara, işadamlarına ve serbest meslek sahiplerine düşmektedir.

Türk basını, yayınlarında Alevi kültürüne yer vermelidir.

Bugün, Türk toplumunun en seçkin, en demokratik, en laik kafalı insanları, emekçisinden patronuna basın sektöründe yoğunlaşmıştır.

Buna karşın basınımızda, 20 milyonluk Alevi kitleyle ilgili bilgiye veya habere az rastlanıyor. Alevi kültürünün tanıtılmasına basınımız daha geniş olanaklar sağlamalıdır. İnanıyoruz ki Aleviler üzerindeki baskının kalkması, Türkiye'yi daha demokratik bir yapıya kavuşturacaktır. Bu durum basınımız için de bir kazanım olacaktır.

TRT, Alevi varlığını da dikkate almalıdır.

Türkiye radyo ve televizyon istasyonları, Alevi kitlenin varlığından habersiz gibi görünüyorlar. Radyo ve televizyonda, Alevi kültürü de yer almalıdır. Alevi büyükleri, Alevilerin kutsal günleri, şiiri, müziği, folkloru tanıtılmalıdır.

Alevi köylerine cami yapmaktan vazgeçilmelidir.

Diyanet İşleri, son yıllarda, Alevi köylerine cami yapmak, imam göndermek gibi, etkisiz bir baskı yöntemi daha geliştirdi. Kendi varlığından başkasına tahammül edemeyen zihniyetin bu uygulamasına, devletin alet edilmemesini bekliyoruz. Bu uygulamalar da derhal durdurulmalıdır. Aleviler, köylerine cami değil okul ve cem evi (kültür evi) istiyorlar...

Okullarda Alevi öğretisi de tanıtılmalıdır.

Bu ülkede, 20 milyonluk Alevi kitle devlete vergi veriyor. Tahminen üçte birisi Alevilerden alınan devlet bütçesinden Diyanet İşleri'ne, her yıl yüzlerce milyar lira para aktarılıyor. Laik bir ülkede, zorunlu din dersi uygulaması ve Diyanet İşlerine para verilmesi, yanlıştır.

Okullarda, din ve ahlâk eğitiminin zorunlu hale getirilmesi sonucu, Alevi kökenli öğrenciler, kendi öğretilerini değil, Sünni öğretiyi öğrenmektedirler. Bu yanlış uygulama yetmiyormuş gibi, okullarda Alevilik her fırsatta kötülenerek genç yürekler yaralanmakta, beyinlere düşmanlık tohumları ekilmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı'nun buna mutlaka engel olmasını bekliyoruz...

Bu durum, din ve vicdan hürriyeti ilkelerine uymadığı gibi toplumsal barışı da zedelemektedir. Bunu engellemek için, okullarda, isteyen Alevi öğrenciye, Aleviliği öğrenme olanakları yaratılmalıdır.

Hükümetlerin, Alevilere bakış açısı değişmelidir

Alevilere yönelik olumsuz şartlanmalar, iş başına gelen hükümet üyelerini de etkilemektedir. Bunlar, Aleviliği görmezlikten geliyor, yok sayıyorlar. Bakanlar ve milletvekilleri "Alevi" sözünü ağızlarına almaya korkuyorlar.

Bizim gibi çok kültürlü toplumlarda; hükümetler, bütün inançlara saygı duyacak bir politika izlemek zorundadırlar. Diyanet İşleri'nin; Milli Eğitim Bakanlığı'nun bu açıdan yeni baştan düzenlenmesi, hükümetlerin önünde çok önemli bir görev olarak durmaktadır.

Aleviler, laik devletin güvencelerinden biridir.

Alevilik; bütün Ortaçağların sevgi ve sohbele dayalı tek canlı kültürü olarak bugüne dek geldi.

Aleviler; kültürleri gereği, hoşgörülü, bilime saygılı, ilerlemeye açık bir toplumdur. Bağnaz düşünceye karşıdır. Laik devletin, şeriat devleti kurma çabalarına karşı korunması için, bugün Alevi varlığı bir güvencedir. Devlet, bu güvenceyi eritmeyi değil, kuvvetlendirmeyi düşünmelidir. Demokratik, laik, çoğulcu güçler, Alevi varlığının netleşmesi için çaba göstermelidir.

Dedelik kurumu, çağdaş anlamda yeniden yapılandırılmalıdır

Dedeler; yüzyıllarca Alevi kesiminin hem öğretmenleri, hem din görevlileri, hem yargıçları olarak çalıştılar. Bu insanlar; Alevi kültürünü kuşaktan kuşağa aktardılar.

Zamanımızda, camilerde ve okullarda yetişen yüz binlerce imam, ülkenin her tarafında maaşlı olarak çalıştırılırken, dedelik, Aleviliğin baskı altında tutulması sonucu, sıkıntı içindedir. Dedelere; kendilerini geliştirme ve yetiştirme olanakları sağlanmalıdır. Alevi kültürünün yaşatılmasında kendisini yenilemiş, çağdaş kafalı ayını dedelerden yararlanılabilir...

Yurt dışındaki Aleviler için acil programlar şarttır

Bugün; yalnız Federal Almanya'da 350 binle 400 bin arasında Alevi işçimizin bulunduğu sanılıyor. Yurt dışındaki Alevi işçiler; çocuklarına kendi kültürlerini vermek için yoğun istek duyuyorlar. Fakat; onlara Sünni programlardan başka seçenek verilmiyor. Bu da kabul görmüyor. Böylece yeni yetişen gençler; kültürel boşluğa itiliyor. Yurt dışındaki Aleviler için; Alevi kültürünü tanıtıcı programlar; Alevi çocukları için de bu konuda dersler şarttır. Devlet, bu işçiler için, din adamı yollarken Alevilik gerçeğini göz önünde tutmalıdır. Türkiye'de olduğu gibi yurt dışındaki Alevilere de, imamlar aracılığıyla din hizmeti sunmak mümkün değildir. Bu gerçek, artık kabul edilmeli ve aydın Alevi dedelerden yararlanılmalıdır.

Alevilik ile bugünkü İran Şiiliğinin ilgisi yoktur.

Alevilere karşı tavır içinde olanlar, geleneksel iftiralarını sürdürerek, Türkiye Aleviliği ile İran'daki molla düşüncesini aynı paralelde göstermeye çalışıyorlar. Bu yanlıştır. Gerek felsefede, gerek uygulamada Anadolu Aleviliği ile bugünkü İran Şiiliğinin bir benzerliği yoktur. Aleviliğin temeli; hoşgörü, insan sevgisi, canlıya saygı, zorbalığa karşı olmaktır. Aleviler; bağınaz güçlerin değil, demokratik kitlelerin yanındadırlar. Bu, geçmişte de günümüzde de böyle olmuştur...

Sonuç

Türkiye, tek değil, birçok kültürün bulunduğu bir toplumdur. Bu durum da ülkemiz için zenginliktir. Değişik kültürlerin kendilerini açık açık ortaya koyması, insanları bireysel planda demokratik, hoşgörülü, insancıl bir kimliğe sokar. Bu da tüm insanlığın arzuladığı bir hedeftir.

Temeli insan sevgisi ve barış olan Alevi kültürü, bugün hiç desteklenmiyor. Hükümetlerin, bu insan kültürünü koruması, yaşatması için aydınlarla işbirliğine girmesi şarttır. Siyasetçiler tarafından dile getirilen, "İnançlar ve fikirler üzerindeki baskıların kaldırılması gerektiği" yolundaki açıklamaların sözde kalmamasını diliyoruz. Bu konuda demokrat aydınlar olarak, tüm Türk halkından destek bekliyoruz...

Yaşar KEMAL, Aziz NESİN, İlhan SELÇUK, Tarık AKAN, Zülfü LİVANELİ, Berker YAMAN, Kıvanç ERTOP, Çetin YETKİN, Ataol BEHRAMOĞLU, Atilla ÖZKIRIMLI, Emil Galip SANDALCI, Süleyman YAĞIZ, Bekir YILDIZ, Muharrem Naci ORHAN, Erdal Atabek, Nejat BİRDOĞAN, Vedat GÜNYOL, Cemal ÖZBEY, Mesut MERTCAN, Battal PEHLİVAN Cengiz BEKTAŞ, Müjdat GEZEN, Recep BİLGİNER, Lütfü KALELİ, Jülide GÜLİZAR, Nevzat HELVACI, Nart BOZKURT, Tanıl BORA, Adnan SÖZEN, İhsan ATAR, Ahmet BULUT, Akın GÜRDAL, Musa ATEŞ, Rıza ZELYUT

YIL 2002

Yukarıya alınan bildirmede dile getirilen istekler konusunda ne yazık ki Türkiye Cumhuriyeti hükümeti gereken adımları atmamıştır. Başlangıçta belirtildiği gibi Alevi toplumu hâlâ Türkiye için bir tehlike olarak görülmektedir. 2002 yılında alınan mahkeme kararına göre, "**Alevi**" adı ile dernek açmak yasaklanmaktadır.

Öte yandan **Diyanet İşleri Başkanlığı**, Türkiye'de dini ve devleti yönetme konumunu sürdürüyor. Bu kurumun Türkiye Cumhuriyeti'nin laik yapısını değiştirmek isteyen kişileri yetiştiren, besleyen yapısı görmezden geliniyor.

Türkiye'yi **Avrupa Birliği**'ne sokma hedefindeki Türk siyasi kadroları, Diyanetçi/gerici tavrı beslerken Alevi toplumunun doğal isteklerini bastırmak için değişik yolları buluyor ve devreye sokuyor. Alevilerin bir araya gelmelerini engellemek için değişik provokasyonlar düzenleniyor. **1993'te Sivas'ta, 1995'te İstanbul Gazi Mahallesi'nde** olduğu gibi. Bütün bu olumsuzluklar karşısında Alevi toplumunun temel dayanağı demokrasi, hukuk, sivil toplum örgütleri gibi yasal kurumlar ve kuruluşlardır.

Günümüzde çağdaş haklardan yararlanmanın yolu, diğer demokratik kuruluşlarla birlikte yürümektir. Alevi toplumunun daha demokratik haklar kazanmasının birinci yolu da budur.

Kimliğine bağlı ama demokrat, ülkesinden yana, atalarından aldığı ve kendisini bugüne taşıyan insan sevgisi gereği hoşgörülü Alevi... İşte bütün ibadetin sonucu buraya ulaşmaktır.